

Súd: Okresný súd Prešov
Spisová značka: 11C/236/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8113226016
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Iveta Wildeová
ECLI: ECLI:SK:OSPO:2014:8113226016.4

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Prešov sudkyňou JUDr. Ivetou Wildeovou v právnej veci žalobkyne: L. U., F., A., D., XX.X.XXXX, N. G., V. X, zastúpená JUDr. Lukášom Kišeľákom, advokátom so sídlom v Prešove, Jarkova 63 p r o t i žalovanému: Rapid life životná poisťovňa, a.s., so sídlom Garbiarska 2, Košice, IČO: 31690904, o neplatnosť rozhodcovskej doložky a zrušení rozhodcovského rozsudku takto

rozhodol:

Z a m i e t a návrh žalovaného na prerušenie konania.

U r č u j e, že rozhodcovská doložka nachádzajúca sa v časti XV. všeobecných poisťných podmienok pre poistenie zjednané žalovaným zo dňa 1.1.2009, ktoré sú súčasťou poisťnej zmluvy č. 451739004 zo dňa 29.12.2009, taktiež nachádzajúca sa v osobitných zmluvných dojednaniach č. 02/2008 zo dňa 28.12.2009 v bode 3 j e n e p l a t n á.

Z r u š u j e rozhodcovský rozsudok vydaný Arbitrážnym súdom Košice so sídlom Košice, Alžbetina 41, pod sp. zn. 3C 3480/2012 zo dňa 19.1.2012.

Žalovaný je p o v i n n ý nahradiť žalobkyni trovy konania vo výške 414,51 Eur na účet jej právneho zástupcu v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

o d ô v o d n e n i e :

Žalobkyňa sa žalobou zo dňa 6.9.2013 domáhala určenia neplatnosti rozhodcovskej doložky nachádzajúcej sa v časti XV. všeobecných poisťných podmienok žalovaného a tiež osobitných zmluvných dojednaniach k poisťnej zmluve žalobkyne č. 4517390004. Zároveň žiadala zrušiť rozhodcovský rozsudok vydaný Arbitrážnym súdom Košice pod sp. zn. 3C 3480/2012 zo dňa 19.1.2012. Zrušenie rozhodcovského rozsudku odôvodnila ustanovením § 40 ods. 1 písm. c/, g/ a j/ zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní. Mala teda za to, že bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania a to z dôvodu, že rozhodcovský rozsudok jej bol doručený bez predchádzajúceho oznámenia o začatí rozhodcovského konania a tým jej bola odopretá možnosť namietat predpojatosť rozhodcu podľa § 9 ods. 2 citovaného zákona. Porušenie všeobecne záväzných právnych predpisov na ochranu práv spotrebiteľa odôvodnila tým, že podľa rozhodcovskej doložky všetky spory medzi účastníkmi podliehajú rozhodcovskému konaniu. Rozhodcovskú doložku považovala za neprijateľnú zmluvnú podmienku, keďže ustanovovala jediný spôsob rozhodovania všetkých vzájomných sporov účastníkov a dané ujednanie nemožno považovať za individuálne dohodnuté. Žalobkyňa nemohla totiž pri podpise zmluvy ovplyvniť jej obsah, keďže bola napísaná na vopred predtlačenom formulári a na spoločnom liste so všeobecnými poisťnými podmienkami (ďalej len VPP).

Žalovaný so žalobou nesúhlasil. Vyslovil názor o absencii zákonných náležitostí žaloby neuvedením zákonného dôvodu zrušenia rozhodcovského rozsudku, na druhej strane však uvádzal, že z obsahu žaloby možno vyvodíť, že dôvodom má byť § 40 ods. 1 písm. c/ zákona č. 244/2002 Z.z., teda popieranie platnosti rozhodcovskej doložky. Vo svojom rozsiahlom vyjadrení spracovanom zjavne paušálne sa vyjadruje ku skutočnostiam a súdnym rozhodnutiam, o ktorých žalobkyňa sa nezmieňuje. Poukazuje na nález Ústavného súdu SR II. US 499/2012, ktorý v prípade obdobnej rozhodcovskej doložky konštatoval v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR 2Cdo 5/2012 porušenie jeho ústavného práva. Vyslovil názor o tom, že zmluvné podmienky v poisťných zmluvách nespádajú pod súdnu kontrolu v zmysle smernice Rady 93/13/EHS, čo vyplýva z jej odôvodnenia. Hodnotí ustanovenie § 53 ods. 4 písm. r/ Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) a jeho formuláciu považuje za nesprávnu v dôsledku chybného prekladu už spomínanej smernice a chybnéj transpozície do OZ, čo vedie ku „križiackemu“ ťaženiu niektorých súdov proti rozhodcovským doložkám v spotrebiteľských zmluvách, hoci trend v EÚ je opačný. Rozhodcovskú doložku považuje za individuálne dojednanú, čo platí pre prípad, ak zmluvná strana ju môže odmietnuť, prijať alebo modifikovať. Žalobkyňa bola informovaná sprostredkovateľom poistenia o tom, čo obnáša zákon č. 244/2002 Z.z., vyplýva to zo záznamu o potrebách klienta a zákonnej povinnosti sprostredkovateľa poistenia podľa § 10 ods. 9 zákona č. 340/2005 Z.z. Podrobne rozobral proces predchádzajúci podpísaniu poisťnej zmluvy. Klient v spomínanom zázname (v danom prípade zo dňa 28.12.2009) podpísal to, že informácie sprostredkovateľom poistenia mu boli podané vyčerpávajúce, jasne a porozumel im. Žalovaný nemal dôvod pochybovať o úplnej predzmluvnej komunikácii zo strany sprostredkovateľa poistenia a okrem toho klientovi bol daný dostatok času na vyhodnotenie a rozhodnutie, či vôbec poisťnú zmluvu uzavrie. Po vyhotovení tohto záznamu bol podpísaný návrh poisťnej zmluvy a konštitutívnym podpisom tohto návrhu došlo k riadnemu uzavretiu poisťnej zmluvy. Následne nastala kauzálna fáza dojednaní osobitnej podmienky, ktorá je graficky umiestnená na konci listu, graficky oddelená od samotných VPP s výrazným označením názvu, preto žalobkyňa musela mať vedomosť o tom, že nepodpisuje VPP, u ktorých je navyše podpis len deklaratórny. Zdôraznil to, že žalobkyňa vôbec nevysvetlila prečo nevyužila možnosť v ods. 4 týchto osobitných zmluvných dojednaní, ktorý umožňoval v lehote 30 dní písomne odmietnuť túto rozhodcovskú doložku. V súvislosti s nekalou obchodnou praktikou poukázal na čl. 5 ods. 2 smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných podmienkach, podľa ktorého nekalou je taká obchodná praktika, ktorá je v rozpore s požiadavkou náležitej profesionálnej starostlivosti a podstatne narušuje alebo je schopná narušiť ekonomické chovanie priemerného spotrebiteľa, ktorý je jej pôsobeniu vystavený alebo ktorému je určená. Následne sa zamýšľa nad pojmom priemerný spotrebiteľ, ktorým je spotrebiteľ, ktorý má dostatok informácií a je v rozumnej miere pozorný a opatrný, to všetko s ohľadom na sociálne, kultúrne a jazykové faktory. Konanie žalobkyne, ktorá nevenovala pozornosť tomu, čo podpisuje, vyhodnotil ako nezodpovedné. Žalobkyňa nemusela osobitné zmluvné dojednanie podpísať, v takom prípade by rozhodcovská doložka nevznikla, navyše mala možnosť v lehote 30 dní písomne rozhodcovskú doložku odmietnuť.

V priebehu konania žalovaný predložil dve neúplné uznesenia Krajského súdu v Prešove 10CoE 51/11-53 a 10CoE 48/11-53. Z ich obsahu (časti) vyplýva, že súd dospel k záveru o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky, ktorá bola totožná s rozhodcovskou doložkou v prípade žalobkyne. Je ojedinelé, ak sa súdu predkladá len časť rozhodnutia. Napriek tomu vo vzťahu k spomínanému právnomu záveru súd dodáva, že išlo zrejme o skoršie rozhodnutia z roku 2011 vychádzajúc zo spisovej značky, teda rozhodnutia, ktoré boli vydané pred rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR, ktoré sú z rokov 2012 až 2013 - 6MCdo 9/12, 6Cdi 1/12, 6Cdo 3/13, 6ECdo 7/13 a o ktorých sa súd zmieni v ďalšej časti rozsudku.

Súd vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov, poisťnou zmluvou č. 4517390004, všeobecnými poisťnými podmienkami a osobitnými zmluvnými dojednaniami k tejto zmluve, spisom Arbitrážneho súdu Košice 3C 3480/2012, zápisnicami z pojednávania vo veci 11C 120/13 a 16C 127/13, záznamom o požiadavkách a potrebách klienta, ako aj ďalším spisovým materiálom a zistil tento skutkový stav:

Dňa 28.12.2009 uzavreli účastníci poisťnú zmluvu pod č. 4517390004 týkajúcu sa životného poistenia žalobkyne, ktoré malo trvať od 29.12.2009 do 29.12.2047.

Ako vyplýva zo spisu Arbitrážneho súdu Košice 3C 3480/2012 k zániku tohto poistenia došlo dňa 29.7.2010 v dôsledku neplatenia poisteného, čo žalovaný oznámil žalobkyňi listom zo dňa 14.6.2010.

Súčasťou príslušnej poisťnej zmluvy sú VPP v počte 12 strán napísaných drobným písmom, ktoré podpísala aj žalobkyňa dňa 28.12.2009. Čl. XV. upravuje rozhodcovské konanie. V bode 1 sa konštatuje,

že poisťovňa a poisťník sa dohodli na tom, že všetky spory sa budú riešiť v rozhodcovskom konaní. O výbere rozhodcovského súdu alebo o poverení rozhodcov pre konkrétny prípad rozhoduje poisťovňa, ktorá vydá aj štatút rozhodcovského súdu. VPP pokračujú formou predtlaču do osobitných zmluvných dojednaní k poisťnej zmluve, ktoré sú označené ako „Osobitné zmluvné dojednania č. 02/2008“ a v nich v bode 3 sa uvádza, že poisťník a poisťovňa týmto vyjadrujú obaja spoločne a každý zároveň svojim podpisom samostatne svoju vôľu v prípade vzniku akéhokoľvek sporu medzi zmluvnými stranami, že namiesto súdneho konania z dôvodu účelnosti, praktickosti a rýchlosti podrobia sa rozhodcovskému konaniu v zmysle XV. časti týchto VPP. Toto ustanovenie chápu zmluvné strany ako rozhodcovskú doložku. V čl. 4 je uvedené, že napriek ods. 1 týchto osobitných zmluvných dojednaní sa zmluvné strany dohodli, že za účelom realizácie osobitného práva poisťníka individuálne ovplyvniť poisťný vzťah v súlade s potrebami poisťníka môže poisťník v lehote 30 dní od podpisu poisťnej zmluvy zo strany poisťníka individuálne písomne odmietnuť ustanovenia časti XV. VPP, ktoré tvoria súčasť jeho poistenia a zároveň ods. 3 týchto osobitných zmluvných dojednaní a to bez toho, aby tým bol právne dotknutý alebo akýmkoľvek spôsobom podmienený ostatný zvyšok poisťného vzťahu. Aj tieto dojednania sú podpísané žalobkyňou v ten istý deň, teda 28.12.2009.

V časti XVII. VPP označených ako „záverečné ustanovenia“ je 19 bodov (vrátane podbodov), pričom v bode 7a sa uvádza, že s uzavretím poisťnej zmluvy je pri jej vzniku spojený osobitný provízny náklad v podobe úhrady odmeny za sprostredkovanie poisťnej zmluvy medzi poisťovňou a poisťníkom, ktorý uhradza poisťovňa. Podpisom poisťnej zmluvy vzniká poisťovní osobitná pohľadávka voči poisťníkovi vo výške vyplatennej províznej odmeny za sprostredkovanie príslušnej poisťnej zmluvy, ktorá sa vysporiada pri ukončení poisťného vzťahu zápočtom voči odkupnej hodnote, ak je vytvorená alebo poisťnému plneniu. Ak odkupná hodnota pri ukončení poisťného vzťahu vytvorená nebola, pohľadávka sa stáva splatnou dňom ukončenia poisťného vzťahu a poisťovňa je oprávnená voči poisťníkovi ju uplatniť podľa zásad dohodnutých v týchto VPP pred rozhodcovským súdom.

Práve vyššie uplatnený nárok si žalovaný uplatnil návrhom, ktorý bol doručený Arbitrážnemu súdu Košice dňa 4.1.2012 a ktorý vyčíslil na sumu 51,45 Eur.

Arbitrážny súd v Košiciach dňa 19.1.2012 bez pojednávania vydal rozsudok pod sp. zn. 3C 3480/2012, ktorým uložil žalobkyňi (v rozhodcovskom konaní žalovanej) zaplatiť Rapid life životnej poisťovni a.s. 51,45 Eur a trovy rozhodcovského konania vo výške 276 Eur. Rozsudok bol doručený žalobkyňi dňa 9.8.2013. Poučenie rozhodcovského rozsudku obsahuje informáciu o možnosti podania odporu v lehote 5 dní od doručenia, ale len za podmienky zaplataenia poplatku za odpor vo výške 72 Eur.

Žalobkyňa na pojednávaní prehlásila, že pri uzatváraní poisťnej zmluvy nepadla ani zmienka o rozhodcovskej doložke vrátane podpisovania záznamu o požiadavkách a potrebách klienta. Na podpis jej boli automaticky predložené s návrhom poisťnej zmluvy mnohostranové VPP, ktoré na viacerých miestach podpísala, pretože považovala ich za súčasť poisťnej zmluvy. VPP si neprečítala, urobila to až po doručení rozhodcovského rozsudku, z ktorého bola šokovaná. VPP boli pre ňu nezrozumiteľné a preto sa musela poradiť s právnikom. Uvedla, že pokiaľ by mala informácie o rozhodcovskom konaní skôr, poisťnú zmluvu by so žalovaným neuzavrela.

Ako listinný dôkaz preukazujúci praktiky žalovaného pri uzatváraní poisťných zmlúv súd použil aj zápisnicu z pojednávania vo veci 11C 120/2013 zo dňa 25.10.2013, v ktorej je obsiahnutá výpoveď svedkyne S. W., ktorá v minulosti pracovala pre žalovaného ako sprostredkovateľka poistenia. Svedkyňa prehlásila, že ani ona tak, ako aj ostatní sprostredkovatelia, ktorí pôsobili spolu s ňou v jednej skupine, neboli upozornení na podstatu inštitútu rozhodcovského konania, ktorý im vôbec nebol vysvetlený a pri školení riadiacimi pracovníkmi jej bolo uvedené len to, že záujemca o poistenie musí podpísať aj VPP a osobitné zmluvné dojednania, pretože inak k uzavretiu poisťnej zmluvy nedôjde. Preto v tom smere informovala aj záujemcov o poistenie. Podobne vypovedala aj svedkyňa O. N., ktorá taktiež pôsobila ako sprostredkovateľka poistenia žalovaného a to vo veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 16C 127/2013 na pojednávaní, ktoré sa konalo dňa 15.10.2013. Aj z tohto spisu bola použitá zápisnica zo spomínaného pojednávania len ako listinný dôkaz, pričom aj táto svedkyňa prehlásila, že vôbec im nebolo vysvetlené, čo je to rozhodcovská doložka a školení boli v tom smere, že záujemca o poistenie musí podpísať aj rozhodcovskú doložku, inak poisťná zmluva nemôže byť uzatvorená.

Svedkyňa V. X. uzatvárala poisťnú zmluvu so žalobkyňou ako sprostredkovateľka poistenia na základe zmluvy uzavretej so žalovaným. Potvrdila, že žalobkyňu neupozornila na rozhodcovskú doložku, ktorej význam ona sama vôbec nechápala. Nikdy totiž táto téma nebola predmetom školení a na jej telefonický dotaz pri uzatváraní prvej poisťnej zmluvy jej pracovníčka žalovaného oznámila, že nemá sa tým zaoberať a pokiaľ by klient trval na vysvetlení, mala ho odkázať na pobočku žalovaného. Svedkyňa uviedla aj to, že všetky provízie pri zrušených poisteniach žalovanému vrátila.

V snahe spochybniť výpoveď svedkyne žalovaný založil do spisu sylabus vstupného školenia sprostredkovateľov poistenia, ktoré absolvovala aj svedkyňa dňa 8.10.2009 (osobná karta VSP). Sylabus však predstavuje len zhrnutie základných informácií pre sprostredkovateľov poistenia o tom, čo je nesporné, že VPP obsahujú aj rozhodcovské konanie. Uvedený listinný dôkaz nemá žiadnu relevanciu pre tento spor. Jednak vôbec nevyvracia tvrdenie nielen svedkyne V. X., ale aj svedkýň O. N. V. S. W. o tom, že samotní sprostredkovatelia poistenia neboli školení ohľadom inštitútu rozhodcovského konania a jeho porovnania so súdnym konaním, ale predovšetkým preto, že pre tento spor je rozhodujúce to, že svedkyňa Anna Uličná reprezentujúca žalovaného neupozornila žalobkyňu na rozhodcovskú doložku, pretože to je rozhodujúce pre posúdenie toho, či doložka bola individuálne dojednaná.

Podľa § 52 ods. 1 OZ v znení účinnom od 1.1.2008 spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.

Podľa § 52 ods. 2 OZ ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia sú neplatné.

Podľa § 52 ods. 3 OZ dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Podľa § 52 ods. 4 OZ spotrebiteľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Podľa § 53 ods. 1 OZ spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len "neprijateľná podmienka"). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 2 OZ za individuálne dojednané zmluvné ustanovenia sa nepovažujú také, s ktorými mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť sa pred podpisom zmluvy, ak nemohol ovplyvniť ich obsah.

Podľa § 53 ods. 3 OZ ak dodávateľ nepreukáže opak, zmluvné ustanovenia dohodnuté medzi dodávateľom a spotrebiteľom sa nepovažujú za individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 4 písm. r/ OZ za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú ustanovenia, ktoré vyžadujú v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní.

Podľa § 53 ods. 5 OZ neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné.

Podľa § 153 ods. 4 O.s.p. ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve (16ab) alebo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky alebo mu na základe takejto podmienky súd uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie, súd aj bez návrhu výslovne uvedie túto zmluvnú podmienku vo výroku rozhodnutia.

Rozhodcovské konanie je upravené v zákone č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní.

Podľa § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku len ak

- a) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania (§ 1 ods. 3),
- b) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, o ktorej už predtým právoplatne rozhodol súd alebo sa o nej právoplatne rozhodlo v inom rozhodcovskom konaní,
- c) jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy,
- d) sa rozhodlo o veci, na ktorú sa rozhodcovská zmluva nevzťahovala, a účastník rozhodcovského konania túto okolnosť v rozhodcovskom konaní namietal,
- e) účastník rozhodcovského konania, ktorý musí byť zastúpený zákonným zástupcom, nebol takto zastúpený alebo v mene účastníka rozhodcovského konania vystupovala osoba, ktorá nebola na to splnomocnená a jej úkony neboli ani dodatočne schválené,
- f) sa na vydaní rozhodcovského rozsudku zúčastnil rozhodca, ktorý bol rozhodnutím podľa § 9 vylúčený pre predpojatosť alebo ktorého vylúčenie účastník rozhodcovského konania pred vydaním rozhodcovského rozsudku nie zo svojej viny nemohol dosiahnuť,
- g) bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17),
- h) sú dôvody, pre ktoré možno žiadať o obnovu konania podľa osobitného zákona,
- i) bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, účastníkov konania alebo znalca, za ktorý bol právoplatne odsúdený,
- j) pri rozhodovaní boli porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa.

Podľa § 41 ods. 1 vyššie citovaného zákona žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku možno podať v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodcovského rozsudku účastníkovi rozhodcovského konania, ktorý podáva žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Ak účastník rozhodcovského konania požiadal o opravu rozhodcovského rozsudku podľa § 36, lehota začína plynúť od doručenia rozhodnutia o oprave rozhodcovského rozsudku.

Je nepochybné, že poisťná zmluva uzavretá medzi účastníkmi je spotrebiteľskou zmluvou v zmysle ustanovenia § 52 a násl. OZ. Základom tohto sporu bolo posúdenie, či rozhodcovská doložka obsiahnutá vo VPP a osobitných zmluvných dojednaniach bola individuálne dojednaná. Odpoveď na túto otázku možno nájsť v § 53 ods. 2 OZ. Individuálne dojednanie v zmysle neho je vylúčené tam, kde spotrebiteľ nemal možnosť ovplyvniť ich obsah. Ak sú zmluvné podmienky už vopred napísané v predtlačenom formulári, potom ťažko možno dospieť k záveru o tom, že by sa mohol meniť ich obsah. Žalovaný správne uviedol, že VPP sú súčasťou poisťnej zmluvy, čo vyplýva priamo zo zákona (§ 788 ods. 3 OZ). Preto aj v prípade, ak by žalobkyňa nepodpísala sporné osobitné zmluvné dojednania, stále by platili VPP, ktoré taktiež obsahovali rozhodcovskú doložku v čl. XV. Spomínané VPP totiž tvoria zákonnú súčasť poisťnej zmluvy, takže nebolo nutné ich podpísať, na čo správne poukázal žalovaný, zároveň to však znamená, že sa nemohol meniť ich obsah. Dôkazné bremeno preukázania individuálneho dojednania spočíva na dodávateľovi teda žalovanom tak, ako to jasne vyplýva z § 53 ods. 3 OZ, ktorý dokonca zakotvuje fikciu o tom, že zmluvné ustanovenia sa nepovažujú za individuálne dohodnuté, opak musí preukázať dodávateľ. V danom prípade žalovaný však toto dôkazné bremeno neunesol a ťažko si možno predstaviť opak v prípade predtlačenej formulára. Žalovaný ako jediný dôkaz označil „Záznam o požiadavkách a potrebách klienta“ zo dňa 28.12.2009 podpísaný žalobkyňou. Ten je opäť v predtlačenom formulári (okrem následných koloniek týkajúcich sa predmetu poistenia a poisťného). V predtlačenej časti formulára je uvedené, že v prípade vzniku sporov vyplývajúcich zo sprostredkovania poistenia je možné na ich mimosúdne vyrovnanie využiť inštitút rozhodcovského konania v zmysle zákona č. 244/2002 Z.z. a VPP poisťovne platných od 21.5.2007. Uvedená veta je však absolútne bezvýznamná pre tento spor, nepreukazuje, že boli poskytnuté informácie spotrebiteľovi o rozhodcovskom konaní, ale upozorňuje len na možnosť riešenia sporov v rozhodcovskom konaní, navyše nie sporov z poistenia, ale zo sprostredkovania poistenia a nie v zmysle aktuálnych VPP (v danom prípade platných od 1.1.2009), ale skorších VPP - platných od 21.5.2007. Navyše z výpovede žalobkyne, ale aj zo spomínaných listinných dôkazov predstavujúcich výpovede svedkýň ako sprostredkovateľiek poistenia v iných súdnych sporoch jasne vyplynulo, že k žiadnemu individuálnemu vyjednávaniu nedošlo.

Napriek snahe žalovaného spochybníť aktuálnu právnu úpravu konkrétne § 53 ods. 4 písm. r/ OZ, jeho závery sú právne irelevantné. Dané zákonné ustanovenie je platné a v zmysle neho spornú rozhodcovskú doložku je potrebné považovať za neprijateľnú podmienku. Je bez významu skutočnosť,

že žalobkyňa mala možnosť v lehote 30 dní odstúpiť od rozhodcovskej doložky. Táto okolnosť nemôže ovplyvniť záver o tom, že rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná (o čom sa súd už zmienil vyššie) a je právne irelevantná aj vzhľadom na to, že rozhodcovská doložka ako neprijateľná zmluvná podmienka je zo zákona neplatná (§ 53 ods. 5 OZ). Ide o jej absolútnu neplatnosť zo zákona s účinkami ex tunc. Odstúpiť pritom možno len od platného právneho úkonu.

Pri posudzovaní spotrebiteľských zmlúv je potrebné si uvedomiť, že nie je dôležité to, že spotrebiteľ zmluvu podpísal a s podmienkami zmluvy súhlasil. Ustanovenia zmluvných podmienok, ktoré sú formulárove predtlačené a neumožňujú jednoznačne slabšej strane (spotrebiteľovi) ich modifikáciu, predstavujú možnosť vyvolania nepriaznivých následkov na strane spotrebiteľa (nález Ústavného súdu ČR III. US 562/12 zo dňa 24.10.2013, I. US 199/11). Tento uhol pohľadu spočívajúci v rozhodujúcom princípe a to princípe ochrany práva spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany je rozhodujúci pri spotrebiteľských právnych vzťahoch. Ani argumentácia žalovaného o vylúčení posudzovania neprijateľných zmluvných podmienkach v poisťných zmluvách s ohľadom na smernicu Rady 93/13/EHS neobstojí. Súd svoje rozhodnutie vyvodil z právnych noriem, na ktoré poukázal vyššie a tie sú v súlade s európskou právnou úpravou a judikatúrou. Navyše príslušná časť smernice sa netýka rozhodcovskej doložky, ale podmienky vyplývajúcej z poisťného rizika.

Súd pri rozhodovaní si osvojil právne závery vyslovené Najvyšším súdom SR v rozhodnutia 6MCdo 9/2012, 6Cdo 1/2012, 6Cdo 3/13, 6ECdo 7/13 a teda nesúhlasí so závermi rozhodnutí, na ktoré poukázal žalovaný a ktoré prijali sudy nižšieho stupňa. Pokiaľ ide o uznesenie Najvyššieho súdu SR 3MCdo 14/11, na ktoré poukázal žalovaný, to neobsahuje jednoznačný právny záver, ale vytyka súdom nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí, týkajúceho sa posúdenia možnosti odstúpenia od rozhodcovskej doložky. Nález Ústavného súdu SR, o ktorý taktiež žalovaný sa opieral, sa týka procesných nedostatkov postupu všeobecných súdov v súvislosti so zásadou kontradiktórnosti, ktorej porušenie znamenalo zásah do konkrétnych ústavných práv žalovaného, nerieši (a ani z pohľadu jeho kompetencie nemôže) nahrádzať všeobecné sudy a preskúmať ich právne názory, okrem prípadov arbitrárnych rozhodnutí. Ústavný súd teda vecne sporný problém - otázku platnosti rozhodcovskej doložky neposudzoval.

Súd sa teda stotožnil s právnymi názormi vyslovenými senátom Najvyššieho súdu SR 6Cdo. Konkrétne v rozhodnutí 6Mcdo 9/12 Najvyšší súd SR uviedol: „Návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy sa má predložiť spotrebiteľovi takým spôsobom, aby z neho bolo zrejmé, že spotrebiteľovi sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať návrh na riešenie prípadných sporov výlučne v rozhodcovskom konaní a aby bolo z neho tiež zrejmé, že mu boli poskytnuté aj jasné a zrozumiteľné informácie týkajúce sa výlučného riešenia sporov v rozhodcovskom konaní. Rozhodcovská zmluva uzavretá so spotrebiteľom ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o možnosti voľby medzi viacerými riešeniami a o tom, čo tá ktorá voľba konkrétne znamená“.

Ďalšie rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/12 sa týka žalovaného a aj v ňom Najvyšší súd SR dospel k záveru o neplatnosti rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná a že spôsobuje nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Rozhodcovská doložka bola totiž dohodnutá už podpisom poisťnej zmluvy, keďže sa v nej výslovne uvádzalo, že jej súčasťou sú ako predtlačený formulár VPP pre životné poistenie a teda aj rozhodcovská doložka obsiahnutá v XV. časti a to bez ohľadu na to, že účastníci podpísali (taktiež formou predtlačeného formuláru) osobitné zmluvné dojednania odkazujúce na tú istú rozhodcovskú doložku uvedenú v poisťných podmienkach.

Ten istý právny záver bol vyslovený aj v ďalšom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR 6Cdo 3/13 zo dňa 13.3.2013 a 6ECdo 7/13 zo dňa 26.6.2013.

Súd poukazuje na to, že spotrebiteľ podpísal rozhodcovskú doložku, pretože inú možnosť nemal, pokiaľ chcel uzatvoriť poisťnú zmluvu. Žalovaný nepreukázal, že by žalobkyňa ako spotrebiteľ bola informovaná o rozhodcovskom konaní ako inštitútu, o jeho rozdieloch v porovnaní so súdnym konaním, o rokovanom poriadku rozhodcovského súdu. Opäť je potrebné zdôrazniť, že princíp ochrany práv spotrebiteľa je dôležitejší ako princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje), na čo poukázal aj Najvyšší súd SR v spomínanom rozhodnutí 6MCdo 9/12. Vykonané dôkazy - výpoveď žalobkyne a

svedkyne Uličnej a listinné dôkazy obsahujúce výpovede svedkýň - sprostredkovateľiek poistenia v iných súdnych sporoch vylučujú poskytnutie týchto informácií.

Rozhodcovský súd si podľa rozhodcovskej doložky vyberá sám žalovaný. Už táto okolnosť vyvoláva pochybnosti o nezáujatosti rozhodcovského súdu, keďže aj jeho činnosť má charakter podnikania. Aj Ústavný súd ČR v náleze II. US 2164/10 zo dňa 1.11.2011 uviedol, že v rozhodcovskom konaní ide o vyjasnenie a urovnanie vzájomných práv, ktoré sa realizujú činnosťou rozhodcu v zastúpení strán, ktoré na rozhodcu zmluvou delegovali svoju vôľu. Preto rozhodcovské konanie nie je konaním súdneho typu a to vedie k prísnejšiemu nazeraniu na rozhodcovskú doložku a jej náležitosti tak, aby nepredstavovali neprimerané podmienky v spotrebiteľských zmluvách a teda nevyvolávali nerovnováhu medzi účastníkmi konania a nevedli k značnej procesnej nevýhode jedného z účastníkov. Táto procesná nerovnováha môže spočívať aj v zbavení spotrebiteľa ochranných ustanovení právneho poriadku o ochrane spotrebiteľa napr. formou rozhodovania na základe zásad spravodlivosti. Ústavný súd ČR ďalej uvádza, že to, aby rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách bola platne dojednaná, predpokladá predovšetkým transparentné pravidlá pre určenie rozhodcu. V tejto súvislosti možno poukázať aj na ďalší nález Ústavného súdu ČR IV. US 2735/11 zo dňa 3.4.2012, v ktorom sa zdôrazňuje, že právo na zákonného sudcu zaručené v čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd sa primerane vzťahuje aj na rozhodcovské konanie. Ak sa výber rozhodcu neurčil podľa transparentných pravidiel, nemôže byť akceptovateľný ani výsledok tohto rozhodovania.

V náleze Ústavného súdu ČR II. US 2164/10 sa ďalej uvádza, že rozhodcovské konanie musí zaručovať procesné práva porovnateľné s konaním, ktoré by bolo na mieste v prípade, ak by spotrebiteľ neuzavrel rozhodcovskú doložku (napr. ústnosť, priamosť konania, odvolacia inštancia, absencia iných prekážok v uplatnení spotrebiteľských práv). Podmienky ustanovenia rozhodcu a dohodnuté podmienky procesného charakteru musia garantovať rovnaké zaobchádzanie, čo vo vzťahu spotrebiteľ - podnikateľ znamená zvýšenú ochranu slabšej strany, teda spotrebiteľa.

Vychádzajúc z vyššie uvedených myšlienok s poukazom na rokovací poriadok Arbitrážneho súdu Košice, ktorý je súdu a nepochybne aj žalovanému známy z iných súdnych sporov (napr. 11C 424/2012) možno dospieť k záveru o poškodení procesných práv spotrebiteľa, pretože jednoznačne znevýhodňuje spotrebiteľa oproti súdnemu konaniu. Možno poukázať napr. na zásadu písomnosti rozhodcovského konania; na to, že spotrebiteľ má síce možnosť žiadať nariadiť pojednávanie, ale len za poplatok 36 Eur, navyše musí platiť aj paušál na správne náklady, ktorý je odstupňovaný podľa hodnoty sporu (od 84 do 6.000 Eur); na podanie odporu voči rozhodcovskému rozsudku je stanovená neúmerne krátka 5 dňová lehota; fikcia o doručení rozsudku platí aj v prípade, že adresát sa nezdržiava na adrese doručovania; v prípade procesných úkonov je podmienkou prijatia takéhoto procesného úkonu zaplatenie príslušného poplatku (v tomto prípade podmienkou na podanie odporu je zaplatenie 72 Eur); nie je upravené oslobodenie od poplatku v dôsledku hmotnej núdze spotrebiteľa a pod.

Súd teda dospel k záveru o tom, že zmluvná podmienka obsahujúca rozhodcovskú doložku v čl. XV. VPP, ale aj v osobitných zmluvných dojednaniach v ods. 3 je neprijateľná a teda neplatná a preto žalobe vyhovel. Zároveň tým bol daný aj zákonný dôvod pre zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. c/ zákona č. 244/2002 Z.z. Ďalšími uplatnenými dôvodmi zrušenia rozhodcovského rozsudku sa súd nepovažoval za potrebné zaoberať, pretože bolo by to nadbytočné. Rozhodujúci bol pre rozhodnutie uznaný dôvod podľa § 40 ods. 1 písm. c/ s dôsledkom záveru o nedostatku právomoci rozhodcovského súdu, keďže ďalšie dva dôvody uplatnené žalobu takýto dôsledok nemajú (§ 43 citovaného zákona).

Celkové správanie sa žalovaného voči poisťníkom počnúc zakomponovaním sporného článku do objemovo rozsiahlych VPP týkajúceho sa či už rozhodcovskej doložky alebo čl. XVII. zakladajúceho právo na vymáhanie vrátenia provízií vyplatených sprostredkovateľovi poistenia od poisťníka „skrytého“ opäť v rozsiahlych záverečných ustanoveniach, neinformovaní poisťníka o dôsledkoch zániku poistenia v súvislosti s daným článkom a uplatnením príslušnej pohľadávky, ale rovno doručenie rozhodcovského rozsudku možno hodnotiť ako správanie v hrubom rozpore s pravidlami morálky, čo napokon bolo potvrdené aj správaním vedúceho zamestnanca žalovaného na pojednávaní pôsobiaceho vo funkcii generálneho riaditeľa správy poistenia. Je zarážajúcim prejavom neúcty a znevažovania druhého účastníka, ak takýto vedúci zamestnanec kladie otázky žalobkyni, či je spôsobilá na právne úkony a či vie čítať. Pre súd je nepochopiteľné aj to, že žalovaný uplatňuje voči žalobkyni vrátenie provízie za sprostredkovanie poistenia, hoci sprostredkovateľ poistenia tieto provízie vrátil, ako to uviedla vo svojej

výpovedi svedkyňa Anna Uličná, pritom túto jej výpoveď žalovaný nespochybnil. Takýto postup je v hrubom rozpore s pravidlami morálky.

Žalovaný písomným podaním doručeným súdu dňa 19.2.2014 sa domáhal prerušenia tohto konania podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p. a to do právoplatného ukončenia konania vedeného pred Ústavným súdom SR pod sp. zn. II. US 382/2013. Ústavný súd totiž prijal na ďalšie konanie sťažnosť žalovaného, ktorou namietal porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a to v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo 1/2012 zo dňa 21.3.2012.

Podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p. pokiaľ súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na takéto konanie podnet.

V danom prípade súd je toho názoru, že nie sú splnené zákonné podmienky na prerušenie konania podľa vyššie citovaného zákonného ustanovenia. Predložený nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. US 499/2012 z 10.7.2013, ktorý žalovaný pripojil k tomuto svojmu procesnému návrhu sa týka iba procesných nedostatkov postupu všeobecných súdov v súvislosti so zásadou kontradiktórnosti, ktorej porušenie znamenalo zásah do konkrétnych ústavných práv žalovaného. Ústavný súd SR nemôže nahrádzať všeobecné súdy a preskúmať ich názory okrem prípadov arbitrárných rozhodnutí a preto sa vecne sporným problémom - otázkou platnosti rozhodcovskej zmluvy ani nezaoberal. Súd zároveň zdôrazňuje, že ten istý právny záver ako bol prijatý v spomínanom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/2012 o neplatnosti rozhodcovskej doložky bol však vyslovený aj v iných rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR napr. 6Cdo 3/2013 zo dňa 13.3.2013 alebo 6MCdo 7/2013 zo dňa 26.6.2013. Súd preto návrh žalovaného na prerušenie konania ako nedôvodný zamietol. Navyše však súd v tejto súvislosti upozorňuje na ďalší nález Ústavného súdu SR I. US 38/13-50 zo dňa 24.10.2013, ktorým bolo rozhodnuté, že nedošlo k porušeniu ústavného práva žalovanej (sťažovateľky), ktorá v sťažnosti argumentovala aj už spomínaným nálezhom II. US 499/2012. V náleze I. US 38/2013 Ústavný súd poukázal na zvláštny postup senátu II. US, ktorý krátko pred tým 28.2.2013 vo veci II. US 160/13 v obdobných 4 sťažnostiach tej istej sťažovateľky nevyhovel a napriek tomu, ako aj mnohým ďalším nálezhom s tým istým záverom, (ktoré sú citované v odôvodnení) nepredložil plénu US pre účely zjednotenia právnych názorov a preto sporné rozhodnutie možno považovať za ojedinelé a vybočujúce z inak konštantnej rozhodovacej činnosti Ústavného súdu.

Žalovaný navrhol doplniť dokazovanie výsluchom svedkýň O. N. V. S. W. na okolnosť, že predmetom ich školení malo byť aj rozhodcovské konanie. Tento dôkaz je však úplne nepodstatný z dôvodov, ktoré už súd uviedol. Navyše netýka sa priamo prípadu žalobkyne a súd použil príslušné listinné dôkazy obsahujúce výpovede spomínaných svedkýň len na dokreslenie praktík žalovaného, ktorý sprostredkovateľov poistenia inštruoval v tom smere, že klient musí podpísať VPP aj osobitné zmluvné dojednania, ak chce uzavrieť poisťnú zmluvu. V súčasnosti sa snaží túto skutočnosť žalovaný spochybniť a sústreďuje pozornosť na nepodstatné veci nechápajúc podstatu tohto sporu a postavenie spotrebiteľa a to konkrétne skúmaním toho, či žalobkyňa mala čas prečítať si VPP, či mala nejaké otázky, či záznam o požiadavkách a potrebách klienta zodpovedal skutočnému priebehu jednania a pod.

Súd považuje za potrebné zmieniť sa aj o námietke zaujatosti vznesenej zástupcom žalovaného po tom, keď súd vyzval právneho zástupcu žalobkyne na ujasnenie zákonného dôvodu požadovaného zrušenia rozhodcovského rozsudku konkrétnym zákonným ustanovením, keďže v žalobe udával dôvody podľa § 40 ods. 1 písm. g/ a j/ zákona o rozhodcovskom konaní, ale zároveň celá žaloba sa obsahovo týka neplatnosti rozhodcovskej doložky, čomu napokon zodpovedá aj ďalší žalobný petit (neplatnosť rozhodcovskej doložky). Zástupca žalovaného asi nemá vedomosť o tom, že právna kvalifikácia uvedená v žalobe nie je podstatná (vôbec v nej ani nemusí byť), keďže nepredstavuje obligatórnu náležitosť žaloby. Je paradoxom, že sám žalovaný vo svojom písomnom vyjadrení však konštatoval, že žalobkyňa zjavne uplatňuje ako dôvod zrušenia rozhodcovského rozsudku § 40 ods. 1 písm. c/ zákon o rozhodcovskom konaní, ale pokiaľ súd vyzval právneho zástupcu žalobkyne k tomuto zosúladeniu a ujasneniu, zástupca žalovaného už to považoval za prejav zaujatosti súdu. Keďže vytýkané skutočnosti sa týkajú postupu súdu v konaní, podľa § 14 ods. 3 O.s.p. súd na námietku zaujatosti neprihliadal tak, ako to vyplýva z § 15a ods. 5 O.s.p.

V záverečnom prednese žalovaný žiadal konanie o neplatnosť rozhodcovskej doložky zastaviť pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci spočívajúcej v právoplatnosti rozhodcovského rozsudku o plnení. Táto námietka je absurdná, keďže neplatná rozhodcovská spôsobuje nedostatok právomoci rozhodcovského súdu a teda nezáväznosť (ničotnosť) daného rozhodcovského rozsudku.

Úspešnej žalobkyni bola priznaná náhrada trov konania podľa § 142 ods. 1 O.s.p., ktoré predstavujú trovy právneho zastúpenia. Vykonané boli tieto úkony právnej služby: príprava a prevzatie zastúpenia, podanie žaloby 6.9.2013, podanie písomného stanoviska k vyjadreniu žalovaného zo dňa 6.1.2014 a účasť na pojednávaní dňa 8.1.2014 a 19.2.2014. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby podľa § 11 ods. 1 písm. b/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. za úkony z roku 2013 predstavuje 60,07 Eur za 1 úkon právnej služby. Za roky 2014 si žalobkyňa uplatnila náhradu vo výške 61,85 Eur za 1 úkon právnej služby, aj keď odmena v zmysle citovaného ustanovenia vyhlášky predstavuje za úkony z roku 2014 sumu 61,87 Eur. Pripočítaný bol aj režijný paušál podľa § 16 ods. 3 spomínanej vyhlášky a to 2 x 7,81 Eur a 3 x 8,04 Eur. Napokon súd pripočítal aj 20% DPH zo sumy 345,43 Eur (2 x 60,07 + 3 x 61,85 + 2 x 7,81 + 3 x 8,04) a to s poukazom na § 18 ods. 3 vyhlášky, konkrétne v danom prípade vo výške 69,08 Eur. Úhrne tak priznaná náhrada trov právneho zastúpenia predstavuje sumu 414,51 Eur.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia cestou tunajšieho súdu na Krajský súd v Prešove.

Podľa § 205 ods. 1 O.s.p. v odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 42 ods. 3 O.s.p.) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, v čom sa toto rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha.

Podľa § 205 ods. 2 O.s.p. odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, možno odôvodniť len tým, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O.s.p.,
- b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- d) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- e) doteraz zistený skutkový stav neobstoí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (§ 205a O.s.p.),
- f) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 205 ods. 3 O.s.p. rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie.

Podľa § 251 ods. 1 O.s.p., ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.